

Kyperská doporučení k inkluzivnímu hodnocení

Na konferenci s názvem „Hodnocení v inkluzivních podmínkách“, kterou uspořádalo Ministerstvo školství a kultury Kypru spolu s Evropskou agenturou pro rozvoj speciálního vzdělávání v kyperském Limassolu 23. a 24. října 2008, se setvalo 150 účastníků z 29 zemí. Tato konference byla vyústěním tříleté práce soustředěné na analýzy politiky a praxe hodnocení, které ve školách hlavního vzdělávacího proudu podporují inkluzi.

Tento dokument je výsledkem diskuzí a společných závěrů účastníků a interpretuje jejich doporučení adresovaná odpovědným politikům i lidem z praxe týkající se rozvoje postupů hodnocení podporujících inkluzi.

Sdělení obsažená v tomto materiálu jsou v souladu se zásadními mezinárodními dokumenty, které se týkají problematiky postižení a respektování speciálních vzdělávacích potřeb, jako je například Prohlášení ze Salamanky (*Salamanca Statement*, 1994) a Úmluva OŠN o právech osob se zdravotním postižením (*United Nations Convention on the Rights of People with Disabilities*, 2006).

Účastníci prohlašují, že ve všech zemích ...

... Jsou procesy, postupy, metody a nástroje hodnocení zásadním faktorem v podpoře procesu učení všech žáků, včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

... Hodnocení může přispět, či případně bránit procesu inkluze. Je zřejmé, že vývoj procesů hodnocení a inkluze v praxi spolu souvisejí.

... Přestože je uznávána role diagnózy v procesu hodnocení, je třeba posunout důraz hodnocení žáků se SVP od přehnaného zdůrazňování významu určení vstupní diagnózy pro přidělení finančních prostředků (což je mnohdy úkolem osob mimo konkrétní školu hlavního vzdělávacího proudu) k průběžnému hodnocení, které provádějí učitelé a jiní odborníci, jež přímo utváří a usměrňuje proces učení a vyučování.

... Je třeba vyvinout systém průběžného, formativního hodnocení, který bude účinný pro školy hlavního vzdělávacího proudu a poskytne školám a učitelům nástroje k tomu, aby převzali zodpovědnost za proces učení všech žáků, včetně těch se speciálními vzdělávacími potřebami, a navíc za úvodní identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb ostatních žáků.

Účastníci se shodují ...

... Na konceptu *inkluzivního hodnocení* – přístupu k hodnocení ve všech vzdělávacích zařízeních, ve kterých koncepce i praxe směřuje k co největší podpoře procesu učení všech žáků.

... Že celkovým cílem inkluzivního hodnocení je, aby všechny koncepce a postupy hodnocení podporovaly úspěšnou inkluzi a začlenění – fyzické, sociální i akademické – všech žáků, včetně těch, kterým hrozí exkluze, obzvláště žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

... Že principy, na kterých inkluzivní hodnocení spočívá, jsou tyto:

- Všechny kroky hodnocení by se měly soustředit na formování a podporování procesu učení.
- Všichni žáci by měli mít právo spoluutvářet proces hodnocení, který se jich týká.

- Všichni žáci by měli mít právo účastnit se postupů hodnocení, které jsou spolehlivé, platné a přizpůsobené potřebám jednotlivých žáků.
- Všechny postupy hodnocení by měly být vytvářeny na základě principu univerzality, aby všem žákům poskytl příležitost ukázat, čeho dosáhli, jaké mají znalosti a dovednosti.
- Potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami by měly být zohledněny a upraveny jak v obecné vzdělávací politice, tak i v politice týkající se specificky speciálního vzdělávání.
- Všechny postupy hodnocení by měly být komplementární a navzájem se ovlivňovat.
- Cílem všech postupů hodnocení by měl být plný respekt a úcta k odlišnosti prostřednictvím identifikace a uznání hodnoty individuálního pokroku a úspěchu jednotlivých žáků.
- Všechny postupy hodnocení by měly být koherentní a koordinované, vedené cílem podpořit proces učení a vyučování.
- Jasným cílem inkluzivního hodnocení je předcházet segregaci tím, že se maximálně omezí formy nálepkování a zájem se soustředí na praxi učení a vyučování, které podpoří inkluzi.

... Že inovativní praxe inkluzivního hodnocení ukazuje správnou cestu pro hodnocení všech žáků.

... Že „hodnocení *pro* učení“ (*Assessment for Learning*) – tedy prostředek, díky kterému mohou žáci reflektovat na proces svého učení a který je zapojí do interaktivní „smyčky zpětné vazby“ s jejich učiteli, a tak mohou společně plánovat další postup výuky – je přístup, který podporuje inkluzivní hodnocení.

Doporučení účastníků

Všichni žáci by měli mít příležitost ovlivnit své vlastní hodnocení a rozvoj, uplatnění a evaluaci svých vlastních vzdělávacích cílů a plánů (individuální vzdělávací plán apod.).

Rodiče by měli být součástí všech postupů hodnocení, které se týkají jejich dítěte, a měli by mít možnost je ovlivnit.

Učitelé by měli využívat hodnocení *pro* učení jako cesty ke zlepšení vzdělávacích možností všech žáků. To zahrnuje stanovení cílů pro všechny žáky s jejich přispěním (v souvislosti s efektivními strategiemi výuky pro konkrétního žáka), i pro učitele samotné. Součástí je i poskytování zpětné vazby o procesu učení žáků způsobem, který respektuje jejich potřeby a podporuje proces jejich učení.

Školy by měly uplatňovat plán hodnocení, který bude popisovat cíl, využití, role a úkoly hodnocení a bude obsahovat jasné vyjádření, jak je hodnocení využíváno k podpoře různých potřeb žáků.

Ať už je jejich odborné složení či složení členů jakékoli, činnost multidisciplinárních hodnotících týmů by měla podporovat inkluzi a proces učení a vyučování všech žáků.

Koncepce a postupy hodnocení by měly podporovat úspěšnou inkluzi a zapojení všech žáků, včetně těch, kterým hrozí exkluze, obzvláště pak žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Legislativa týkající se hodnocení by měla vždy podporovat efektivní uplatnění inkluzivního hodnocení.

Limassol, Kypr, v říjnu 2008